

одних груп користувачів, тобто бути для них справедливими, та знехтувати інтереси інших груп, тобто бути їм не відповідними.

Застосування методів регулюється стандартами. Методи, як і стандарти, залежно від географічного простору, відносин власності, особливостей соціально-економічного розвитку країн та застосовуваних у них нормативно-правових актів та інших факторів можуть відрізнятися. Так, наприклад, для оцінки активів та інших елементів можуть бути застосовані різні методи, і ці методи можуть змінюватись у часі та просторі, хоча всі методи оцінки застосовуються в рамках універсального принципу грошового виміру. У рамках загального принципу грошового виміру стандарти допускають можливість застосування для тих самих видів активів різних методів оцінки - метод історичної вартості, метод справедливої вартості та ін. Застосовувані методи та моделі можуть бути справедливими або не справедливими, а отже, призвести до об'єктивних чи не об'єктивних результатів при оцінці діяльності компанії. Але все це не впливає на універсальність принципу грошового виміру, без якого немислимо функціонування самої економіки, виміру її соціально-економічної ефективності на макро- та мікрорівнях.

Таким чином, можна зробити висновок, що стандарти, методи та процедури ведення обліку та складання фінансової звітності у всіх країнах та в усьому світі побудовані на базі вищевказаних універсальних та вічних принципів.

Список використаних джерел:

1. *Концептуальні основи представлення фінансових звітів.* URL: http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/34753_GVT_Conceptual_Framework_March_2018_Final.pdf.
2. *Eldon S. Hendriksen, Michael F. Van Breda. Accounting theory.* McGraw-Hill, Boston [Mass.], 2001. 872 p.

УДК 657.6

Давидюк Тетяна Вікторівна,
д.е.н., професор кафедри обліку і фінансів,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ КОМПАНІЇ

Українським компаніям в кризових умовах сьогодення доводиться діяти нестандартно, реагувати на фінансово-економічні показники діяльності компанії інакше. Проте ті обставини, в яких діє управлінський персонал компаній, формують певний досвід та дозволяють формувати нестандартні горизонт прийняття управлінських рішень. Саме управлінський облік озброює менеджмент компанії інструментами розробки різних альтернативних варіантів дій, в тому числі і завдяки плануванню та визначенню вектора руху компанії, що

формує відчуття визначеності навіть в умовах турбулентності. Проте в цих умовах з однієї сторони не варто вдаватись до надлишково оптимізму, проте з іншої не варто впадати до панічних настроїв.

За словами І. Андреєвої, генеральної директорки Mastercard в Україні і Молдові «61% підприємців, хоч і в більшості постраждали внаслідок війни, продовжують працювати далі» [1].

Основним продуктом управлінського обліку є інформація, к стратегічного, так і оперативного характеру, тому надзвичайно важливо для компанії чітко визначити на рівні керівників вищої та середньої ланки аналітичні розрізи інформації, що їм потрібні для прийняття рішень на своїх робочих позиціях.

Погоджуємось з думкою О.М. Остапенко: «в сучасних умовах зміни економіки традиційна система збору та обробки бухгалтерської інформації не пристосована до тенденції кризового моніторингу» [2, с. 80].

Перевагою ведення управлінського обліку є використання не лише фінансової, але й нефінансової інформації, яка б дозволяла здійснювати оцінку ефективності діяльності не лише компанії в цілому, але й кожного її структурного підрозділу. Адже прогнозувати подальший розвиток компанії, приймати виважені управлінські рішення важливо володіти інформацією не лише про обсяг дебіторської заборгованості та залишок продукції на складі, але й про частку ринку і темпи її збільшення, виробниче навантаження на робітників, якість продукції. Тож не менш гострою залишається для компанії розробка управлінської звітності із визначенням для кожного структурного підрозділу переліку показників, що дозволять оцінити ефективність діяльності працівників. До прикладу, щоб оцінити діяльність підрозділів, що забезпечують отримання компанією виручки, варто сконцентруватись на відображенні у звітності інформації щодо обсягів та каналах збуту продукції, націнок по товарних групах та виручки, дебіторської заборгованості з визначенням її норм в розрахунку на кожного клієнта компанії. Надзвичайно актуальним в умовах сьогодення для компаній є управлінська звітність про доходи та витрати з врахуванням курсових різниць сформований щомісяця для керівника з максимальним ступенем деталізації. Проте в таких звітах допустимим є використання приблизних даних на основі використання імітаційних моделей бізнесу.

«Селективна цінність окремих інструментів з погляду корисності для формуванні релевантної інформації, - на думку А. Мазаракі та О. Фіміної, - варіюється в різних середовищах і визначається під впливом двох основних груп факторів: потенційними сферами застосування та цільовими інформаційними запитами користувачів, зумовленими сферою та специфікою діяльності суб'єкта господарювання» [3, с. 51].

Доречним в період економічної турбулентності для отримання більш детальної інформації з різних напрямків діяльності компанії є використання одночасно кількох методів обліку витрат. Так, наприклад, для дистрибуторських компаній, використання директ-костингу дозволить оцінити вартість обслуговування роздрібних та оптових продажів шляхом визначення змінних витрат, понесених на роботу кожного каналу збуту товарів. А використання абсорпшн-костингу для такої компанії дозволить визначити

рентабельність кожного каналу збуту компанії, оскільки цей метод дозволяє визначити повну собівартість товарів шляхом розподілу всіх без винятку накладних витрат в розрізі каналів збуту компанії. Тож паралельне використання цих методів калькулювання дозволить компанії не лише ефективно контролювати рентабельність бізнес-напрямків діяльності, але й асортиментний склад та канали збуту товарів.

Доречним також буде й зміна інструментів управлінського обліку, зокрема, для організації віддаленої спільної роботи з великим масивом даних та для формування управлінської звітності є використання Google Docs, що дозволить здійснювати управління даними з використанням формул обробки масивів, централізацію введення інформації. До переваг використання Google Docs як інструменту в рамках ведення управлінського обліку варто віднести: по-перше, мінімальну суму витрат на створення та використання таких звітів та гнучкість щодо налаштування і можливість оперативно коригувати ці таблиці, по-друге, відсутність у потребі залучати фахівців, які б здійснювали технічну підтримку, по-третє, безпека та конфіденційність, оскільки можна визначити ступінь доступу для кожного профілю, під яким входив Google в користувач. Важливим для роботи в Google Docs є необхідність на початковому етапі визначити обсяг та структуру інформації. Проте компанії, що використовують в роботі Excel зіткнуться з проблемою, оскільки таблиці в Google Docs не сумісні в достатній мірі з таблицями в Excel.

Цілком погоджуємось із Д.О. Штембуляком, що сучасним підприємствам потрібно адаптуватись до нестабільних умов для їх ефективної роботи всупереч мінливій та непередбачуваній турбулентності [4].

Таким чином, економічна турбулентність створює для українських компаній невизначеність щодо доходів, збуту продукції. Кожна компанія відзначає цей вплив на обсягах прибутків, оскільки зростає інфляція, відсотки, курси обміну валют, все це підвищує витрати та знижує доходи. Проте, керівникам компаній варто приділяти увагу не лише управлінню фінансами, але й стратегії утримання клієнтської бази, підтримки морального духу співробітників. Зміна бізнес-середовища впливає на набір інструментів управлінського обліку.

Список використаних джерел:

1. Андреева І. *Ріст попри кризу: чому український малий і середній бізнес вистійть та переможе.* Економічна правда. 23 вересня 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/23/691787/> (дата звернення 05.11.2022).

2. Остапенко О.М. *Організація стратегічного обліку в практиці сучасних авіаційних підприємств.* Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право. 2022. Випуск 6. С. 73-80.

3. Mazaraki A., Fomina O. *Tools for management accounting.* *Economic Annals-XXI.* 2016. 159(5-6). P. 48-51.

4. Штембуляк Д.О. *Фінансова безпека як основний інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства.* Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2010. № 6. Т. 3. С. 157-160